

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

„Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap: a vidéki területekbe beruházó Európa”

Az Ostoros-patak menti erdőspuszta (HUBN20011) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve

**Eger
2014**

Ügyfél:
Bükk Nemzeti Park Igazgatóság
(Eger)

Partner:
Bioaqua Pro Kft.
(Debrecen)

Felelős tervező
Schmotzer András

Közreműködő szakértők

Gombkötő Péter
dr. Juhász Péter
Kalmár Zsuzsanna
dr. Kiss Béla
Korompai Tamás
Kovács Tibor
Mező Hedvig
Pozsonyi András

Térképeket készítette:
StrateGIS Kft.
(Debrecen)

Fotókat készítette:
Schmotzer András

Tartalomjegyzék

1.A terület azonosító adatai.....	1
1.1.Név.....	1
1.2.Azonosító kód.....	1
1.3.Kiterjedés.....	1
1.4.A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	1
1.4.1.Jelölő élőhelyek.....	1
1.4.2.Jelölő fajok.....	1
1.5.Érintett települések.....	1
1.6.Egyéb védetség kategóriák.....	1
1.7.Tervezési és egyéb előírások.....	2
1.7.1.Természetvédelmi kezelési terv.....	2
1.7.2.Településrendezési eszközök.....	2
1.7.3.Körzeti erdőtervek és üzemtervek.....	2
1.7.4.Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek.....	2
1.7.5.Halgazdálkodási tervek.....	2
1.7.6.Vízgyűjtő-gazdálkodási terv.....	2
1.7.7.Egyéb tervek.....	3
2.Veszélyeztető tényezők.....	3
3.Kezelési feladatok meghatározása.....	4
3.1.Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	4
3.1.1.Fő célkitűzések.....	4
3.1.2.További célok.....	5
3.2.Kezelési javaslatok.....	5
3.2.1.Élőhelyek kezelése.....	6
3.2.2.Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	15
3.2.3.Fajvédelmi intézkedések.....	15
3.2.4.Kutatás, monitorozás.....	16
3.2.5.Mellékletek.....	17
3.3.A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	18
3.3.1.Agrártámogatások.....	18
3.3.2.Pályázatok.....	20
3.3.3.Egyéb.....	20
3.4.A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	20
3.4.1.Felhasznált kommunikációs eszközök.....	20
3.4.2.A kommunikáció címzettjei.....	21
3.4.3.Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	21
4.Térképek.....	22
5.Fotódokumentáció.....	32

Bevezetés

A Natura 2000 területek az európai, közösségi jelentőségű ritka és veszélyeztetett fajok, illetve élőhelyeik hálózata. Kijelölésük célja a fajok és élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fejlesztése, illetve – szükség esetén – helyreállítása. A védelem céljait az Európai Unió két irányelvben határozta meg, amelyekben egyben kötelezi a tagországokat a Natura 2000 hálózat lehatárolására. Hazánk 2004-es csatlakozásakor a Natura 2000 területek már kijelölésre kerültek, mely kismértékben bővült 2008-ban, 2011-ben és 2012-ben. Hazánkban összesen 525 Natura 2000 területet jelöltek ki közel 2 millió hektár kiterjedésben. Ezzel hazánk a pannon biogeográfiai régió tagjaként jelentős mértékben járul hozzá Európa természeti értékeinek közösségi megőrzéséhez.

A hazai Natura 2000 területek kijelölését és az erre vonatkozó szabályokat a 275/2004.(X.8.) Kormányrendelet határozza meg, a területek helyrajzi szám szintű kihirdetése pedig a 14/2010. (V.11.) KvVM rendeletben történt meg.

Az irányelvek céljainak teljesítése érdekében a tagállamok a Natura 2000 területekre fenntartási terveket készíthetnek. Ezekben többek között rögzítik a természetvédelmi célkitűzéseket és a területhasználókkal együtt kialakított kezelési előírásokat javaslatok formájában. Ezek alapját képezhetik az egyes területeken igényelhető agrár-környezetgazdálkodási kifizetéseknek, amelyek az aktuális agrár-környezetgazdálkodási jogszabályokban jelennek meg. A fenntartási terv jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg. Más jogszabályban foglalt ágazati tervekhez (pl. körzeti erdőtervezés, vízgazdálkodási tervek) képest kötelezettségeket nem írhat elő, ugyanakkor nagyban segítheti a Natura 2000 területeken folytatott gazdálkodás – Natura 2000 kívánalmainak – értelmezését, alkalmazását mind a gazdálkodók (földtulajdonosok), mind pedig a kezelők, hatóságok irányába. Ezáltal inkább stratégiai dokumentációnak tekinthető, mely a területek kezelőit, tulajdonosait, valamint az érintett hatóságokat tájékoztatja a természetvédelmi irányelvekről.

Jelen Natura 2000 fenntartási terv a Darányi Ignác Terv keretében, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 területek fenntartási terveinek készítéséhez nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 43/2012. (V. 23.) VM rendelet alapján készült.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

DARÁNYI IGNÁC TERV

„Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap: a vidéki területekbe beruházó Európa”

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Ostoros-patak menti erdőpuszta kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
-------------------------	---

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUBN20011
--------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	48,86 ha
--------------------------------	----------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 40A0* – Szubkontinentális peripannon cserjések
- 91I0* – Euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.)

1.4.2. Jelölő fajok

- piros kígyószisz (*Echium russicum*)
- leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*)
- Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*)
- sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)

(*-val jelölve a kiemelt jelentőségű élőhely)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (továbbiakban KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti. térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi szám számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület (ha)	Település területének érintettsége (%)
Novaj	Heves	28,73	1,55
Ostoros	Heves	20,13	0,85

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
Helyi v.	9/60/TT/02	Csátés-völgy, Ostorosi-völgy	21,2 ha (43%)	3/2002. (II.25.) Önk. rendelet (Novaj)
Helyi v.	9/61/TT/03	Csátés-völgy, Ostorosi-völgy	20,1 ha (41,1%)	7/2003. (III.31.) Önk. rendelet (Ostoros)

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
országos ökológiai hálózat	-	magterület	48,8 ha (100%)	2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A helyi jelentőségű védett területek kihirdető jogszabályukban tartalmazzák a természetvédelmi kezelési terveket (előírásokat):

- Novaj település 3/2002. (II.25.) Önk. rendelete
- Ostoros település 7/2003. (III.31.) Önk. rendelete

1.7.2. Településrendezési eszközök

- 2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről
- Megyei területrendezési tervek:
 - 10/2010. (V.07.) HMÖ rendelet Heves Megye Területrendezési Tervéről szóló 12/2005. (IV.29.) HMÖ rendelet módosításáról
- Településrendezési tervek:
 - Novaj: Novaj Község településszerkezeti és szabályozási és helyi építési szabályzatáról szóló 14/2005. (XII.12.) önkormányzati rendelete illetve Novaj településfejlesztési koncepciója (100/2003. (VI.3.) önkormányzati határozat)
 - Ostoros: Ostoros Község Településszerkezeti Tervéről szóló 5/2009. (V.25.) önkormányzati határozata, valamint Szabályozási Tervének és Helyi Építési Szabályzatáról szóló 11/2009. (V.26.) önkormányzati rendelete

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

A tervezési terület a Heves Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóság illetékességi területén található és az Egri erdőtervezési körzetbe tartozik. Az Egri Erdőtervezési Körzet erdőterv érvényessége: 2007. január 1. és 2016. december 31. között. (Törzskönyvi száma: 23/2007.; https://www.nebih.gov.hu/szakteruletek/szakteruletek/erdeszeti_igazgatosag/erdeszeti_szakteruletek/erdotervezes/korz_erd)

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

A terület az Északi-középhegységi nagyvadas vadgazdálkodási táj Mátra-bükk-csereháti vadgazdálkodási körzetébe tartozik (II./2.), az érintett vadgazdálkodási egység száma: 10-7002410-1-4-1: Ostoros-Novaj Egyetértés Vadásztársaság (Novaj). A vadgazdálkodási üzemtervet jóváhagyó határozat száma: 19.4/V-401-37/2007.; érvényessége: 2017.02.28-ig. (http://www.vmi.szie.hu/adattar/pdf/korz_ff.pdf alapján)

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A tervezési területtel érintett Ostoros-patak nem halászati vízterület, halgazdálkodási terv nem vonatkozik rá.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

A tervezési terület a 2-8. azonosítóval rendelkező „Bükk és Borsodi-mezőség” egységhez tartozik (Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, 2010. április): http://www.vizeink.hu/files3/2_8_Buk_k_es_Borsodi-Mezoseg.pdf

1.7.7. Egyéb tervek

Egyéb a tervezési területtel kapcsolatos fejlesztési tervek nem ismertek.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H=nagy, M=közepes, L=alacsony)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02	művelési mód változása	H	70	leánykököröcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>), Janka-tarsóka (<i>Thlaspi jankae</i>) A domboldali gyepek hasznosítása évtizedekkel ezelőtt megszűnt. A kezelések hiányában jelentős másodlagos szukcessziós folyamatok indultak be, melyek révén a terület zárul, így a gyeptársulások és a fényigényes jelölő fajok élettere csökken.
A07	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	M	50	sárga gyapjasszövő (<i>Eriogaster catax</i>) Az érintkező nagy-táblás szántó- és szőlőterületekről a műtrágyák és kemikáliák bemosódása a terület szervesanyag-terheltségét fokozza (ezáltal elősegíti a szukcessziót). A lepkefajok (így a sárga gyapjasszövő esetében is) a kemikáliákra érzékenyek, a szegélypopulációk sérülhetnek.
B02.02	Nevelő vágások és egyéb tisztítások	L	10	piros kígyószisz (<i>Echium russicum</i>), leánykököröcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>), Janka-tarsóka (<i>Thlaspi jankae</i>) A nevezett fajok állományai üzemtervezett erdőterületek és fásítások szomszédságában találhatóak, így az erdészeti tevékenységek, külön tekintettel a készletezés, faanyagmozgatás a vegetációs időszakban veszélyeztető tényezőként léphet fel.
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	H	15	sztyeppcserjések (40A0), erdőssztyepp tölgyesek (9110), piros kígyószisz (<i>Echium russicum</i>), leánykököröcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>), Janka-tarsóka (<i>Thlaspi jankae</i>) erdőssztyepp tölgyes maradványok közvetlenül érintkeznek akácosokkal, illetve akácosodó gyepekkel, melyek terjedése mind a jelölő élőhelyeket, mind pedig az azokon található jelölő növényfajokra kihat (pl. a záródással a fényigényes fajok visszaszorulnak).
I02	problémát jelentő őshonos fajok	M	10	sztyeppcserjések (40A0), erdőssztyepp tölgyesek (9110), piros kígyószisz

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H= nagy, M=közepes, L=alacsony)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				(<i>Echium russicum</i>), leánykökörcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>), A nem kezelt fátlan élőhelyeken a siskanádtippán (<i>Calamagrostis epigeios</i>) okoz problémát, a gyepek, rétek fajkészletének a leromlását jelzi. A tölgyesfoltok szegélyének „elkökényesedése” az erdőssztyepp cserjék (törpe mandula – <i>Amygdalus nana</i> , cseplesz-meggy – <i>Cerasus fruticosa</i>) visszaszorulását eredményezi.
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	H	60	erdőssztyepp tölgyesek (91I0), sztyepp-cserjések (40A0), piros kígyószisz (<i>Echium russicum</i>), leánykökörcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>), Janka-tarsóka (<i>Thlaspi jankae</i>) Az előző két veszélyeztető tényezőhöz hasonlóan ez is a kezelések hiányaként jelentkezik, a fátlan élőhelyek záródása több fenyegető jelölő faj szempontjából kedvezőtlen.
Kivülről jelentkező hatások:				
E03	szemét, hulladék	L	5	sztyeppcserjések (40A0) A novaji határban az érintkező szőlőültetvények felől a venyigéket és nyese-déket esetenként a sztyeppcserjésekre teszik, ami gátolhatja kihajtásukat, virágzásukat, termésérlelésüket.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Kiemelt fontosságú cél a következő fajok / élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása, lehetőség szerinti fejlesztése:

- szubkontinentális peripannon cserjések (*40A0)
- euro-szibériai erdőssztyepptölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.) (*91I0)
- Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*)
- leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*)
- sárga gyapjasszövő (*Erigaster catax*)

A Natura 2000 terület általános természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (Standard Data Form, SDF) találhatóak.

3.1.1. Fő célkitűzések

- A területen található mozaikos erdőssztyepp vegetáció és a hozzá köthető értékes flóra és fauna megőrzése;
- Az erdőssztyepp tölgyes maradványok teljes kímélete, inváziós terheltségüknek a csökkentése;
- Az erdőssztyepp cserjések (törpemandulás- és cseplezsmeggyes cserjések) fenntartása és megőrzése.

3.1.2. További célok

- A gyepterületek és cserjések záródásának megakadályozása;
- Az inváziós fafajjal (akác) fertőzött erdőállományok természetességének fejlesztése;
- A tervezési területen kívülről érkező káros hatások (pl. vegyszerbemosódás, beszántás, cserjések károsítása) mérséklése, a puffert képező cserjések fenntartásával, kialakításával;
- A sztyepprétek és árvalányhajás erdőspusztaréteket szegélyező töviskes cserjések (kőkényes-galagonyás cserjések) foltokban történő visszaszorítása, legeltethetővé tétele;
- Piros kígyószisz (*Echium russicum*) esetén, alacsony virágzási arány (>20 tő) esetén maggyűjtés, mesterséges szaporítással;
- Leánykőöröcsin (*Pulsatilla grandis*) esetén, alacsony virágzási arány (>50 tő) esetén (szubpopulációkként) maggyűjtés, mesterséges szaporítással;
- Sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) védelme érdekében a cserjések kezelése térbeli, időbeli korlátozással;
- Az elakácosodott erdőállományokban található idős tölgyfajok (molyhos-, kocsánytalan- és csertölgy) teljes kímélete, magszórás, újulat felverődése esetén erdőállomány alatti felhoztala;
- A patak parti sávjában található őshonos fa- és cserjefajok (füzek, fehér nyár) kímélete.

3.2. Kezelési javaslatok

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) állapítottunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlannyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet.

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmazznak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. Mivel a tervezési terület igen mozaikos (összesen 93 élőhelyfolt), így a kezelési egységekbe tartoznak olyan kisebb kiterjedésű élőhelyek is, melyeket a nagyobb egység részeként kell értelmezni (pl. mocsárréten található fűzbokros részek, sztyepprétek cserjésedő foltjai, stb.).

A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk, illetve az élőhelyfejlesztési lehetőségekre is kitérünk.

Fontos a jogszabályokban nevesített kötelezően betartandó előírások és támogatási rendszerbe illeszthető önkéntesen vállalható előírás javaslatok elkülönítése. A fenntartó kezeléseknél már jogszabályokkal meghatározott érvényes szabályozási rendszerek is működnek (pl. a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet).

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában **kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.**”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a

gazdálkodásra, annak kívánatos módja. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírások a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási rendeleteken keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A kezelési egységek és a hozzájuk rendelt kezelési javaslatok meghatározásánál tekintetbe vettük a jelölő értékek megőrzését szolgáló egyéb területrészeket és szempontokat is (pl. a fajok élőhelyével szomszédos, csatlakozó területrészeket, az egyes állományok közti összeköttetést biztosító folyosókat, közösségi jelentőségű faj számára alkalmas élőhelyek védelmét, fejlesztési lehetőségét, az élőhelyek esetében a potenciálisan jelölő élőhelyé alakítható fejlesztési területeket.)

A kezelési egységek elhelyezkedését a 3.2.5. pontnál szereplő térképmelléklet mutatja.

Gazdálkodáshoz nem köthető, általános javaslatok:

A tervezési terület belterületbe nem vonható, azon lakó, üdülő vagy iparterület nem jelölhető ki. Új bányatelek kialakítása nem javasolt. Infrastrukturális fejlesztés nem kívánatos. A tervezési terület ökoturisztikai célú bemutatásának infrastrukturális kiépítése támogatandó.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

KE-1 kezelési egység: erdőssztyepp erdő-cserjés-gyep mozaikok

(a) A kezelési egység meghatározása:

Ehhez a kezelési egységhez tartoznak azok a mozaikos megjelenésű természetes erdő-cserjés-gyep komplexek, melyek az erdőssztyepp flóra és fauna megőrzésében kiemelt jelentőséggel bírnak a tervezési területen (a Natura 2000 jelölő élőhelyek és fajok jelentős része ehhez a kezelési egységhez sorolható). A mozaikok dinamikája részben a természetes szukcessziót követi, részben egy folyamatos záródás is megfigyelhető a területen.

(b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- érintett Á-NÉR élőhelyek: félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok és erdőssztyepprétek (H4); löszgyepek, kötött talajú sztyepprétek (H5a); Nyílt lösztölgyesek (M2); sztyeppcserjések (M6); galagonyás-kökényes-borókás cserjések (P2b) / érintett Natura 2000 élőhelyek: 40A0 – Szubkontinentális peripannon cserjések; 6210 – Meszes alapközetű féltermészetes száraz gyeppek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*); 6240 – Szubpannon sztyeppék; 9110 – euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.)
- érintett közösségi jelentőségű faj(ok): Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*); leánykőkörcsin (*Pulsatilla grandis*); piros kígyószisz (*Echium russicum*); sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)
- érintett földrészlet(ek): Novaj 101/1(részben), 0125/2b; Ostoros: 0210/2 (részben), 0210/3 (részben)
- érintett erdőrézlet(ek): nincs érintettség

(c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

Gazdálkodási rendszerbe nehezen illeszthető részben erdős, részben gyepes élőhelytípusok finom mozaikja. A kezelési javaslatok gyep – cserjés – erdő mozaik fenntartását, a szukcessziós stádium-

mok megőrzését szolgálják. A 2011-ben illegálisan eltávolított molyhos tölgyes sarjcsokrok (nem erdőtervezett, un. fásított terület) regenerációját elő kell segíteni, például a felverődő cserje és akác-sarjak mechanikus visszaszorításával.

(d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

(-) Kötelezően betartandó előírások:

A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat.

(-) Önkéntesen vállalható előírások-javaslatok

A terület gyepe, illetve legelő művelési ágú, azonban a cserjésedés és a fásodás jelentős mértékű is lehet. Jelenleg a kezelési egységgel érintett domboldalakon semmilyen hasznosítás nem folyik. Ennek oka részben a gyepek viszonylag kis kiterjedése, a cserjésedés magas foka mellett az állatállomány hiánya is lehet. Akadályozó tényezőként jelentkezik a rendezetlen tulajdonviszony, az osztatlan közös magas aránya és az átalakuló szövetkezeti szektor is.

A gyepterületek esetén kötelezően betartandó előírásokat a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rendelet állapítja meg.

Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok:

- Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás. (GY19)
- A gyepek természetvédelmi szempontú égetése csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság egyedi írásos véleménye alapján történhet. (GY24)
- Inváziós fásszárúak mechanikus irtása kötelező. (GY26)
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (GY27)
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező. (GY30)
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31)
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY44)
- Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal. (GY59)
- Éjszakázó helyek és ideiglenes karámok helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117)

Vadgazdálkodással kapcsolatos kezelési javaslatok:

- A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető (VA03)

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

(g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A hegylábperemi erdőssztyepp tölgyesek, illetve ehhez kapcsolódó sztyeppcserjések és sztyepprétek mozaikja hazánk egyik legkritikább és legveszélyeztetettebb élőhelytípusa. A jelenleg is ismert álmányok jelentős része másodlagos eredetű, regeneráció eredményeképp jött létre. A tervezési területen található erdőssztyepp mozaik országosan is jelentős kiterjedésű és fajkészletű reprezentáns. A mozaik gyepterületéhez köthetők a jelölés alapjául szolgáló növény- (Janka-tarsóka – *Thlaspi jankae*, leánykőkörcsin – *Pulsatilla grandis*, piros kígyószisz – *Echium russicum*) és állatfajok (sárga gyapjasszövő – *Eriogaster catax*). Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló intézkedések (cserjésedés / záródás megakadályozása, inváziós fásszárú fajok visszaszorítása) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok részét képezik.

KE-2 kezelési egység: homogén töviskes cserjések

(a) A kezelési egység meghatározása:

Ehhez a kezelési egységhez tartozik a tervezési terület egyik legjelentősebb kiterjedésű összefüggő kökénycserjése, melynek lehatárolását homogén megjelenése és fajkészlete indokolja.

(b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- érintett Á-NÉR élőhelyek: Á-NÉR: galagonyás-kökényes-borókás cserjések (P2b) / érintett Natura 2000 élőhelyek: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű faj(ok): Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*); sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)
- érintett földrészlet(ek): Ostoros: 0210/3 (részben)
- érintett erdőrészlet(ek): nincs érintettség

(c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

- Minden olyan beavatkozás támogatandó Natura 2000 szempontból, mely a zárt cserjések foltokban történő „felszakadását” eredményezi (pl. vadászati gyepes pászták kialakítása) A homogén kökény-cserjések eltávolítását, a gyepterület helyreállítását szakaszolva (pl. pásztákat kialakítva) javasolt megvalósítani.
- Javasolt a cserjéseket foltokban visszahagyni, illetve az érintkező plakor-helyzetű szántó felé pufferozó cserjés sávot visszahagyni, kialakítani.

(d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

(-) Kötelezően betartandó előírások:

A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat.

(-) Önkéntesen vállalható előírások-javaslatok

A gyepterületek esetén kötelezően betartandó előírásokat a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rendelet állapítja meg.

Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok:

- Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás. (GY19)
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező. (GY30)
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságának be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett nemzeti park igazgatósággal egyeztetni kell. (GY31)
- Éjszakázó helyek és ideiglenes karámok helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117)

Vadgazdálkodással kapcsolatos kezelési javaslatok:

- A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető (VA03)

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

(g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

Egyértelműen a hasznosítás (kezelés) hiányára vezethető vissza a fajszegény, sűrű kökényes – vadrózsás cserjések előretörése. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló intézkedések (cserjésedés / záródás megakadályozása, legelőterület helyreállítása) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok részét képezik. A kezelési egységgel érintett terület gyeppel, legelővel művelési ágú, azonban a cserjés záródásával jelenlegi állapotában legelő-gazdálkodásra alkalmatlan. Jelenleg a kezelési egységgel érintett domboldalon semmilyen hasznosítás nem folyik. Ennek oka részben a cserjésedés magas foka mellett az állatállomány hiánya is lehet. Akadályozó tényezőként jelentkezik a rendezetlen tulajdonviszony (szövetkezeti tulajdon).

A cserjések teljes visszaszorítása nem cél, ugyanakkor legeltetéssel, esetleg kiegészítő kaszálással magasabb természeti állapot is előállítható lenne. Javasolt a cserjéseket foltokban visszahagyni, illetve az érintkező plakor-helyzetű szántó felé cserjés sávot visszahagyni, kialakítani.

A homogén, fajszegény kökényesek részben már nem alkalmasak a fényigényes sztyepp- és erdőssztyepp-fajok számára, a félnyíkos, szegélyélőhelyek magasabb természeti értéket képviselnek, ugyanakkor a művelési ágak is jobban megfelelő hasznosítást jelentenek. Ennek első lépcsőfoka a terület cserjésedésének visszaszorítása, nem cél a teljes fásszárú vegetáció eltávolítása a területről. A mozaikos cserjés – gyepp élőhelyek kialakulásával többek között a közösségi jelentőségű fajok élettere is növekedhet (pl. a Janka-tarsóka /*Thlaspi jankae*/ gyorsan bekolonizál ezekre a cserjéirtott területekre).

A javaslatban szereplő, a tető szántóterületei felé visszahagyott 5-10 méteres cserjés sáv jól szűri az onnan érkező esetleges negatív hatásokat (pl. beszántás, vegyszerbemosódás, erózió).

KE-3 kezelési egység: völgytalpi kaszálók és szántók

(a) A kezelési egység meghatározása:

Az Ostoros-patak mentén, a teljes tervezési területen végighúzódo kisebb kaszálók és szántók tartoznak ehhez a kezelési egységhez.

(b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- érintett Á-NÉR élőhelyek: Á-NÉR: jellegtelen üde gyepek és magaskórósok (OB), egyéves, nagyüzemi szántóföldi kultúrák (T1), évelő, nagyüzemi szántóföldi kultúrák (T2) / érintett Á-NÉR élőhelyek: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű faj(ok): nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*).
- érintett földrészlet(ek): Novaj 0125/2a, 0125/3, 0125/4, 0125/8, 0125/9, 0125/10; Ostoros: 0210/3 (részben)
- érintett erdőrészlet(ek): nincs érintettség

(c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

- A művelési ágtól függetlenül (szántó v. gyepe), természetvédelmi szempontból a rétművelés preferálandó.

(d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

(-) Kötelezően betartandó előírások:

A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat.

Gyepterülethez vonatkozó kezelési előírás-javaslatok:

- Vegyszeres gyomirtás nem megengedett. (GY02)
- Kiszántás nem megengedett. (GY13)
- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22)
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67)
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár). (GY70)
- Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot és javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani. (GY103)
- Éjszakázó helyek és ideiglenes karámok helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY117).

Szántóterületekre vonatkozó kezelési javaslatok:

- Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező. (SZ04)
- Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve kaszálást azonnal abba kell hagyni, és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül az igazgatóság köteles a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonat-

kozó feltételekről tájékoztatni. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható. (SZ07)

- A növénytermesztéssel kapcsolatos technológiai munkálatok során bármilyen depóniát csak szántókon lehet létrehozni, és ott legfeljebb 2 hónapig lehet tárolni. (SZ09)
- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett. (SZ19)
- Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen. (SZ24)
- Fás szárú és lágy szárú energetikai ültetvény telepítése tilos. (SZ43)
- Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető. (SZ49)
- Szántó füves élőhelyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel. (SZ55)
- Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyp kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék használata tilos, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők. (SZ67)

Vadgazdálkodással kapcsolatos kezelési javaslatok:

- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01).

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

(g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési egységgel érintett terület részben gyp, legelő művelési ágú, másrészt szántóterület. A patak erős beágottsága miatt elöntés nem jelentkezik a réteken. A jelenlegi valós hasznosítás és a művelési ágak között eltérés mutatkozik. A Novaj 0125/3 földrészlet kivételével a szántóföldi hasznosítás is alacsony fokú, jórészt lucernások (ÁNER kategória: T2) fordulnak elő. A völgytalpi kaszálók részben jó regeneráltságú állapotban vannak, több kaszálóréti – mocsárréti elem már betelepített.

A völgytalpak kaszálóként való hasznosítása mind gazdasági szempontból, mind pedig természetvédelmi megfontolásokból is javasolt. A szántóföldi kultúrák esetében az évelő pillangósok fenntarthatók, de fejlesztéssel gyepé alakíthatók. A fenntartó kaszálás révén a patak parti sávjából tejedő inváziós fajok (pl. süntök – *Echinocystis lobata*, gyalogakác – *Amorpha fruticosa*, zöld juhar – *Acer negundo*, amerikai köris – *Fraxinus pennsylvanica*, feketéllő farkasfog – *Bidens frondosa*, stb.) elleni védelem is biztosítható.

Természetvédelmi szempontból a legelőgazdálkodás elősegítése lenne célravezető. Ehhez kapcsolatosan, a szántó művelési ágú területeken a takarmánynövény-termesztés jelenlegi mértéke és formája a Natura 2000 célok megvalósítását nem veszélyezteti.

KE-4 kezelési egység: Ostoros-patak medre és parti sávja

(a) A kezelési egység meghatározása:

A tervezési területen, cca. 2,4 kilométer hosszan végigfutó Ostoros-patak medre és parti sávja tartozik ehhez az egységhez.

(b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- érintett Á-NÉR élőhelyek: Á-NÉR: üde cserjések (P2a), puhafás pionír és jellegtelen erdők (RB) / érintett Á-NÉR élőhelyek: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű faj(ok): vágócsík (*Cobitis taenia*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- érintett földrészlet(ek): Ostoros: 0209
- érintett erdőrészlet(ek): nincs érintettség

(c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A vízgazdálkodási feladatokat az Ostoros-patak esetében is össze kell hangolni a természetvédelmi célállapotot elérő fenntartási munkákkal (a vizek jó ökológiai állapotának elérése érdekében).

- Az érintett vízfolyásszakaszon a vízügyi kezelőnek az 1995. évi LVII. törvényben, a 482/2013. (XII. 17.) Korm. rendeletben, a 120/1999. (VIII. 6.) Korm. rendeletben, valamint a 83/2014. (III.14.) Korm. rendeletben foglaltaknak megfelelően kell a medret és a parti sávot kezelnie (az árvízi veszélyeztetettség csökkentése, valamint a nagyvizek károkozásmentes továbbvezetése érdekében).
- A vízgazdálkodási tevékenységeket úgy kell elvégezni, hogy a nem jelölő státuszú fajok (vágócsík – *Cobitis taenia*, vöröshasú unka – *Bombina bombina*) és egyéb védett fajok hosszútávú fennmaradási lehetőségei fennmaradjanak.
- A természetes kisvíztestek fennmaradását, megőrzését szolgáló intézkedések egyrészt a víztesthez, másrészt az azt határoló szegélyhez, parti sávhoz köthetők.
 - A meder higrofil üde magaskórós szegélye fenntartandó, míg a fás vegetáció tekintetében egy laza 5-10%-os (jelenlegi lefedettségnek megfelelő) borítottság elfogadható. Ez összeegyeztethető a víztest árvízvédelmi funkcióival is.
 - A fásszárú fajok közül kíméletet érdemelnek az őshonos fajok (füzek, fehér nyár), míg a parti sáv kezelésénél az inváziós fa- és cserjefajok (fehér akác, gyalogakác, zöld juhar, amerikai kőris) eltávolítása mindenképp támogatandó. A vizes élőhellyel való érintettség miatt, alapvetően a mechanikus módszerek javasoltak. Az inváziós fajok kezelése során javasolt a „magszóró” egyedek eltávolítása (elsősorban a repítőkészülékes zöld juhar és amerikai kőris esetében).
- Amennyiben vízkárelhárítási célból, a túlburjánzott vízi növényzet eltávolítása, a mederüledék eltávolítás elkerülhetetlen, úgy javasoljuk, hogy legyen egy kivitelezési oldal, mely később fenntartási oldalként funkcionálhat, ill. legyen egy ökológiai oldal, melynek fő szerepe az ökológiai folyosó funkció biztosítása, ill. élőhely biztosítása a vízfolyás és a vízfolyást kísérő növényzet, valamint a hozzá kapcsolódó életközösség számára. Javasolt a kezelési egység területén part menti pufferzóna kialakítása és fenntartása.
- A víztest ökológiai állapotát, illetve az ökológiai vízigényt negatívan befolyásoló beavatkozások minimalizálása a cél (vízkivétel, mezőgazdaságból származó szennyezés).

(d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

- (-) Kötelezően betartandó előírások:

Vízfolyások esetén támogatási rendszerbe illeszthető kötelező kezelési előírás-javaslatok nem fogalmazhatóak meg. A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat.

(-) Önkéntesen vállalható előírások-javaslatok

Vízfolyások esetén támogatási rendszerbe illeszthető önkéntes vállaláson alapuló kezelési előírás-javaslatok az alábbiakban fogalmazhatóak meg:

Vizes élőhelyre vonatkozó kezelési javaslatok:

- Vegyszer használata kizárólag fainjektálás során lehetséges. (V05)
- Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (V09)

Gyepekre vonatkozó kezelési javaslatok:

- A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül. (GY109)
- A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszálatlan területbe bele tartozhatnak. (GY102)

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

(g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

Mivel a patak eltérő életteret biztosít védett és közösségi jelentőségű fajoknak, így szükségesnek láttuk külön kezelési egységként lehatárolni. Ezt indokolja a vízügyi kezelőre vonatkozó egységes érintettség megállapítása is. A lehatárolásba belekerült a meder fás-bokros illetve fátlan része egyaránt.

Bár a kezelési egység relatíve kis kiterjedésű és a jelölés szempontjából releváns fajokkal és élőhelyekkel nem érintett, természetvédelmi szempontú kezelésével a Natura 2000 általános természetvédelmi helyzete is javítható (a vízi életközösségek megőrzése és fejlesztése, illetve az inváziós fajokkal szembeni védekezés révén).

KE-5 kezelési egység: akácok és jellegtelen származékdők

(a) A kezelési egység meghatározása:

A tervezési terület telepített akácjai és egyéb nem őshonos fajból álló származékderei tartoznak ehhez a kezelési egységhez. A területet érintő minden erdőtervezett terület ide sorolandó.

(b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: ültetett akácok (S1), galagonyás-kökényes-borókás cserjések (P2b) / Natura 2000 kód: nincs érintettség
- érintett közösségi jelentőségű faj(ok): Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*)
- érintett földrészlet(ek): Novaj 0125/7 (részben); Ostoros: 0210/2 (részben), 0210/3 (részben), 0210/4
- érintett erdőrészlet(ek): Novaj 11A, 11B, 11C, 11D, 11E; Ostoros 24C

(c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

- Az inváziós növények telepítésének mellőzése és az ellenük való védekezés javasolt. Az idegenhonos erdőállományok és facsoportok szerkezetátalakítása indokolt. Az élőhely esetében a természetesség javítása a Natura 2000 célok megvalósulását eredményezheti.
- Zárttéri vadtartás és vadkibocsátás nem javasolható a kezelési egység területén.

(d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

(-) Kötelezően betartandó előírások:

Az erdőterületek esetén a kötelezően betartandó előírásokat a vonatkozó erdőterv rendelet, körzeti erdőterv (Egri Erdőtervezési Körzet erdőterv érvényessége: 2007. január 1. és 2016. december 31. között. (Törzskönyvi száma: 23/2007.)), illetve az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet tartalmazza.

(-) Önkéntesen vállalható előírások-javaslatok

Erdőterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok:

- Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése (E07)
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével. (E09)
- A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása. (E16)
- Az erdősítések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása. (E58)
- A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása. (E69)
- Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:
 - Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.
 - Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, faszárú: augusztus-szeptember
 - Alkalmazás – a faszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással
 - Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.

- Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
- Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
- Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással. (E70)

Vadgazdálkodással kapcsolatos kezelési javaslatok:

- Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki. (VA01)

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az akácok esetében közép- és hosszútávon megfogalmazható a szerkezetátalakítás honos fafajú célállományra, mely csak külső forrás megléte esetén valósítható meg. Az erdő-környezetvédelmi intézkedésekben ezek a célok és források meghatározásra is kerültek, de mivel önkéntes vállalat alapján történhet, így fontos tényezőként jelentkezik az erdőgazdálkodó szándéka is. Jelenleg a rendezetlen tulajdonviszony, a bejelentett erdőgazdálkodó hiánya is problémaként jelentkezik.

(f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

(g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

Az erdőtervezett erdők jelentős része fiatalos sarjakácos. Az akácok erdőfoltok közel 9 hektárt tesznek ki a tervezési területen (a tervezési terület 18,8%-át képezik). Az akácok erdőfoltok a velük közvetlenül érintkező erdőssztyep mozaikokra jelentős negatív hatást gyakorolnak (általános leromlás, nitrifikáció, védett- és veszélyeztetett fajok visszaszorulása). Ezt az állapotot elősegíti az is, hogy az érintkező területeken semmilyen kezelés nem folyik, így az akácok a másodlagos szukcesszió részeként jelentkezik a cserjésedés mellett.

Az erdőterületek természetességének javítása a Natura 2000 célok megvalósulását eredményezhetik. A honos fafajösszetételre vonatkozó előírás javaslatok csak fejlesztésként jelentkezhetnek, mivel a kijelöléskor (2004) is már akácok (és más idegenhonos fajokkal jellemezhető) erdőállományok fordultak elő a tervezési területen.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1 pontjánál, az egyes kezelési egységek (KE) részletes leírásánál adtuk meg (lásd KE-5 kezelési egység: akácok és jellegtelen származékterdők).

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A fajvédelmi intézkedések nagyrészt kapcsolódnak az élőhelyek kezelési intézkedésekhez. Például a gyepok ismételt hasznosítására tett javaslatok kedvezőek lehetnek a területen előforduló közösségi jelentőségű fajoknak (Janka-tarsóka – *Thlaspi jankae*, leánykőkörcsin – *Pulsatilla grandis*, piros kígyósizs – *Echium russicum*) fenntartása szempontjából.

A mozaikosan visszahagyott cserjés foltok a **sárga gyapjasszövő** (*Eriogaster catax*) kedvező életfeltételeit biztosíthatják. A területen a természetvédelmi kezelés elsődleges célja a gyepek cserjésedésének megakadályozása, visszaszorítása. Ezt úgy kell végezni, hogy a cserjék eltávolítása ne okozzon állománycsökkenést a faj populációjában. Vegetációs időszakon kívül (október és március között) nem javasolt végezni a cserjeirtást, mert ilyenkor a bokrok ágain vannak a nőstény által lerakott petecsomók. A kökény és galagonyabokrok irtását július második felétől szeptember közepéig lehet végezni. A levágott cserjéket le kell hordani a gyepről, hogy a szeptember végén, októberben repülő nőstények ne a levágott és később lehordásra kerülő cserjék ágaira helyezték a petéiket.

Speciális fajvédelmi intézkedésként jelentkezhet – a természetvédelmi célkitűzéseknél is említett – növénypopulációk (éánykőkörcsin – *Pulsatilla grandis*, piros kígyószisz – *Echium russicum*) magvetéssel történő felszaporítása, megerősítése. Ez a közösségi jelentőségű növényfajok közül elsősorban a **piros kígyószisz** (*Echium russicum*) jelentkezhet, azonban a fajra jellemző nagyfokú lapangás miatt, a faj itteni veszélyeztetettségének mértéke nem adható meg pontosan.

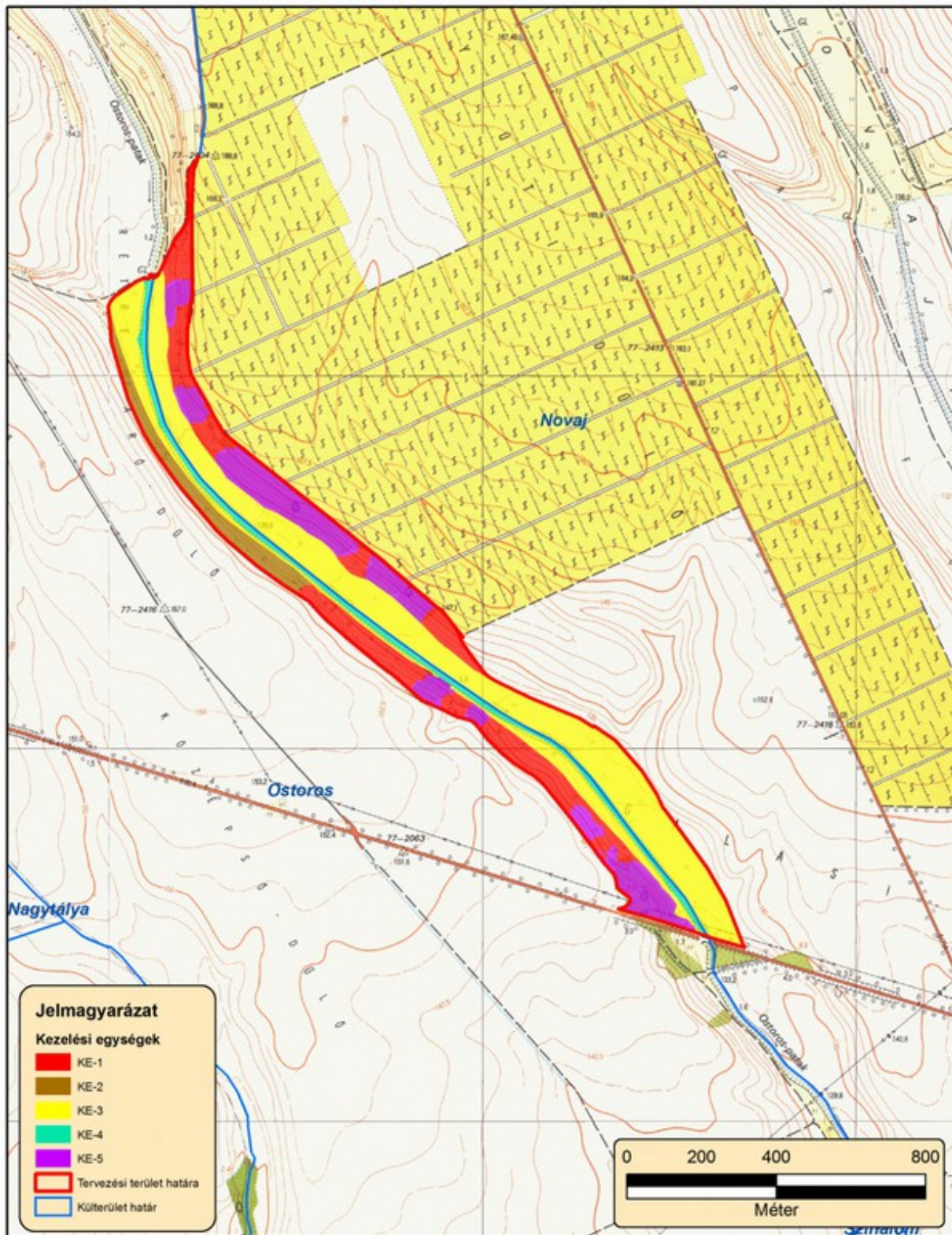
3.2.4. *Kutatás, monitorozás*

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében (<http://www.termeszetvedelem.hu/nbmr>) egy protokoll érinti a tervezési területet. A Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*) monitorozás során egy 1x1 kilométeres kvadrátban történik egyedszámfelmérés 3 éves ismétlésekkel. A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság rendelkezésre álltak korábban is biotikai alapadatok, melyek jelen tervezés során kiegészültek különös tekintettel a közösségi jelentőségű állat- és növényfaj felméréseivel.

A jövőre vonatkozó kutatási feladatok közül az alábbiak rendelkeznek kiemelt prioritással:

- Az erdőssztyepp mozaikok (gyep – cserjés – erdő) dinamikájának vizsgálata (javasolt módszer: NBmR protokoll – foltterképezéssel).
- A terület védett növényfajainak, gerinctelen és madárfaunájának nyomon követése, kiemelt figyelemmel a kezelés (leégés, erdőgazdálkodás, esetleges mederrendezés) élővilágra gyakorolt hatására ((javasolt módszer: NBmR protokoll, Mindennapi Madaraink Monitorozása protokoll, növénytársulástani felvételezés kezelt és kontroll területeken).
- Szukcessziós változások figyelemmel kísérése, az élőhelyterképezés megismétlése javasolt 5 éves visszatérési idővel (javasolt módszer: NBmR protokoll – foltterképezéssel).
- Özönnövények esetében pontterképezéses (alapállapot) felmérés majd annak megismétlése javasolt 5 éves visszatérési idővel. A vizsgálat eredményeként a kezelések tervezhetősége is javulhat.

3.2.5. Mellékletek

A tervezési terület kezelési egységeit lehatároló térkép (2014)

A kezelési egységek összefoglaló táblázata (megj. a csillaggal (*) jelölt hrsz-ek és erdőrészek csak részben érintik a lehatárolt kezelési egységet):

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha)	Érintett hrsz-ek	Érintett erdőrészek
KE-1	erdőssztyepp erdő-cserjés-gyep mozaikok	9,4	Novaj 101/1(*), 0125/2b; Ostoros: 0210/2 (*), 0210/3 (*)	-
KE-2	homogén töviskes cserjések	3,1	Ostoros: 0210/3 (*)	-
KE-3	völgytalpi kaszálók és szántók	23,4	Novaj 0125/2a, 0125/3, 0125/4, 0125/8, 0125/9, 0125/10; Ostoros: 0210/3 (*)	-
KE-4	Ostoros-patak medre és parti sávja	3,7	Ostoros: 0209	-
KE-5	akácok és jellegtelen származékerdők	9,2	Novaj 0125/7 (*); Ostoros: 0210/2 (*), 0210/3 (*), 0210/4	Novaj 11A, 11B, 11C, 11D, 11E; Ostoros 24C

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

3.3.1. Agrártámogatások

A tervezési terület egésze a kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó. A tervezési terület átfed a helyi jelentőségű Csátés-völgy, Ostorosi-völgy Természetvédelmi Területtel, mely területrésze a 3/2002. (II.25) – Novaj esetében – és a 7/2003. (III.31) számú – Ostoros esetében – önkormányzati rendeletben foglaltak határoznak meg további szabályokat. *Ex lege* védett terület vagy érték a tervezési területen nem található.

3.3.1.1 Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

A tervezési terület jelentős részén jelenleg semmilyen gazdálkodás nem folyik. Ez alól kivétel a völgytalp részben szántó művelési ágban található része. A gazdálkodás alacsony fokának okaként a rendezetlen tulajdonviszonyok (osztatlan közös tulajdon, szövetkezeti tulajdon) nevezhetők meg. Az érintett MePAR blokkokra a Natura 2000 kompenzációs támogatások elvileg lehívhatók, azonban a tulajdonosi struktúra miatt a területhasználók nem élnek vele.

Az erdőterületek magántulajdon státusza a támogatási szempontból elméletileg kedvező, de mivel bejegyzett erdőgazdálkodó nincs a területen, a támogatás lehívásának adminisztratív okai is vannak.

Az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból finanszírozott minden hasznosított mezőgazdasági terület jogosult az egységes területalapú támogatásra. A hasznosított mezőgazdasági terület hazánkban a művelt szántó és gyepterületekre vonatkozik, melyek a MePAR rendszerben támogatható területként vannak nyilvántartva. Az egységes területalapú támogatás (Single Area Payment Scheme – SAPS) feltétele a terület művelésben tartása, valamint a „kölcsonös megfeleltetés” (KM) rendszerének betartása.

A gazdálkodó által az összes bejelentett területet helyes mezőgazdasági és környezeti állapotban kell tartani. A helyes mezőgazdasági és környezeti állapot előírásainak teljesítését a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) külön megállapodás alapján az illetékes szakhatóságok bevonásával térinformatikai módszerekkel, illetve helyszíni ellenőrzés során végzi.

Az Unió csatlakozást követően hazánk támogatási rendszere a többi tagállaméhoz harmonizáltan alakult ki. Ez vonatkozik az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekre is. Az alábbiakban az egységes területalapú támogatáson (23/2013. (IV.09.) VM rendelet) felül a mező- és erdőgazdálkodás során igénybe vehető kompenzációs jellegű kifizetéseket, illetve a környezet- és természetvédelmi célú mező- és erdőgazdálkodási támogatásokat soroljuk fel.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékeként igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések:

- Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe. A Natura 2000 gyepekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást.
- Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a 41/2012 (IV. 27.) VM rendelet alapján a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változó összegű lehet.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások:

- Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető horizontális szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetők el a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet jelenleg hatályos rendelkezései alapján.
- Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe a 124/2009. (IX.24.) FVM rendelet alapján.
- Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása (25/2007. (IV.17.) FVM rendelet). Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére az 1257/1999/EK tanácsi rendeletének 19-20. cikkelyei alapján. A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások:

- A 33/2008. (III.27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

3.3.1.2 Javasolt agrártámogatási rendszer

A meredek lejtőkön kialakult, mozaikos erdőössztyepp növényzet fenntartó és egyben rentábilis kezelése támogatási rendszerbe nehezen illeszthető. Mivel a tervezési területen a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) lepkefaj jelölő státuszú, így a faj ökológiájából kiindulva igen fontos a cserjeirtások időbeliségének a szabályozása. Vegetációs időszakon kívül (október és március között) nem javasolt végezni a cserjeirtást, mert ilyenkor a bokrok ágain vannak a nőstény által lerakott petecsomók. A kökény és galagonyabokrok irtását július második felétől szeptember közepéig lehet végezni.

ni. A levágott cserjéket le kell hordani a gyepről, hogy a szeptember végén, októberben repülő növények ne a levágott és később lehordásra kerülő cserjék ágaira helyezték a petéiket.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési terület vonatkozásában speciális közösségi jelentőségű élőhelyekkel és fajokkal kapcsolatos természetvédelmi pályázat nem tervezett a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság gesztorságában. Ennek oka elsősorban a BNPI saját vagyonkezelésben levő területeinek hiánya.

3.3.3. Egyéb

Szükséges megvizsgálni, hogy a kis léptékű élőhelyrekonstrukciós feladatokat milyen konstrukcióban lehet megvalósítani. A speciális kezelési feladat (pl. sztyeppcserjések finom mozaikja ágyazódik a kökényesekbe) miatt a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság bevonása mindenképp javasolt. Önkormányzati szándék és lehetőség esetén a szakirányító jelenlétében a beavatkozások elvégezhetőek.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

A tervekészítés során végzett kommunikációs tevékenységek célja, hogy a tervezési terület közösségi jelentőségű élőhelyeit és fajait, a természetvédelmi célkitűzéseket és a megőrzéshez, illetve fejlesztéshez szükséges intézkedéseket bemutassa a célcsoportoknak (érintetteknek). A nyílt tervezés során az érintetteknek lehetőségük volt észrevételeik megismertetésére, ezáltal közvetve a tervekészítés folyamatában is közreműködhetnek. Az ütközési pontok feltárása kiemelt prioritással bírt, melynek eredményeképp a gazdálkodók, területkezelők számára a Natura 2000 hálózat és annak működtetése is ismeretbővülést jelenthetett.

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A tervezési folyamat során a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság (BNPI) honlapján folyamatosan frissülő tematikus aloldalt alakítottunk ki, ahol a területekkel kapcsolatos alapinformációk mellett a (véleményezhető) egyeztetési tervdokumentációt is elérhetővé tettük pdf formátumban:

<http://bnpi.hu/naturaterv>

Eszköz típus	Alkalmazott dokumentáció	Mutatók	Időpont
Érintettek levélben és/vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	BNPI Iktatórendszer (ügyiratszám), feladást igazoló szelvényről másolat, e-mail visszaigazoló tértivevény	üisz: 34-26/3/2013 26 levél kiküldése érintetteknek + e-mail (ismert címek esetén))	2013. 12.11.
Terepbejárás	Terepi jegyzőkönyv, résztvevők száma, fotódokumentáció	üisz: 34-26/4/2013 hitelesített jegyzőkönyv résztvevők száma: 9 fő (tulajdonos/földhasználó – 2 fő; önkormányzat – 2 fő; BNPI – 5 fő)	2013. 12.18.
Nyomatott tájékoztató	A BNPI elkészített egy Natura 2000 dossziét, mely a tervezéssel és a Natura 2000 területekkel kapcsolatban számos információval látja el a célzott érintettek körét (elsősorban: gazdálkodók, földhasználók). A dossziéba elhelyeztük a hatályos Natura 2000 gyep és erdőtámogatási rendeleteket, kaszálási bejelentőket és keze-	A fórumon a jelenlevőknek átadott dossziék száma	2014.05.21.

	lési egység kivonatos térképet az érintett földrészletekkel és erdőrészletekkel).		
Fórum (összes érintett)	Jelenléti ív, emlékeztető, fotódokumentáció	Üis: 34-4/3/2014, 34-4/4/2014 emlékeztető résztvevők száma: 6 fő (tulajdonos/földhasználó – 1 fő; hatóság – 1 fő; önkormányzat 2 fő; BNPI – 2 fő)	2014.05.21.
Önkormányzati közzététel	Igazolás az önkormányzat részéről	üis: 34-4/2/2014	2014.05.06.
Honlap	Elérhetősége, adatfeltöltés dátuma	www.bnpi.hu/naturaterv	2013.07.05.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Célcsoport	Szervezetek, képviselő
Gazdálkodók, területhasználók (mezőgazdaság)	Magántulajdonosok (8)
Erdőgazdálkodók	Magánerdő tulajdonos (2)
Vadgazdálkodók	Vadásztársaság: Ostoros-Novaj Egyetértés Vadásztársaság
Vízgazdálkodó	Eger-Tarnavölgyi Vízgazdálkodási és Talajvédelmi Társulat
Önkormányzatok	Ostoros és Novaj községek önkormányzata
Hatóságok	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> Észak-magyarországi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség, Heves megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága Heves megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága Heves Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság Egri Járási Hivatal Járási Földhivatala Nemzeti Környezetügyi Intézet Észak-magyarországi Kirendeltsége
Civil szervezetek, köztisztviselők	<ul style="list-style-type: none"> Kaptárkö Természetvédelmi és Kulturális Egyesület Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, 34. sz. Bükki Helyi CSoport Nemzeti Agrárkamara Heves megyei Igazgatósága
Helyi lakosság	Az érintett települések lakosai

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

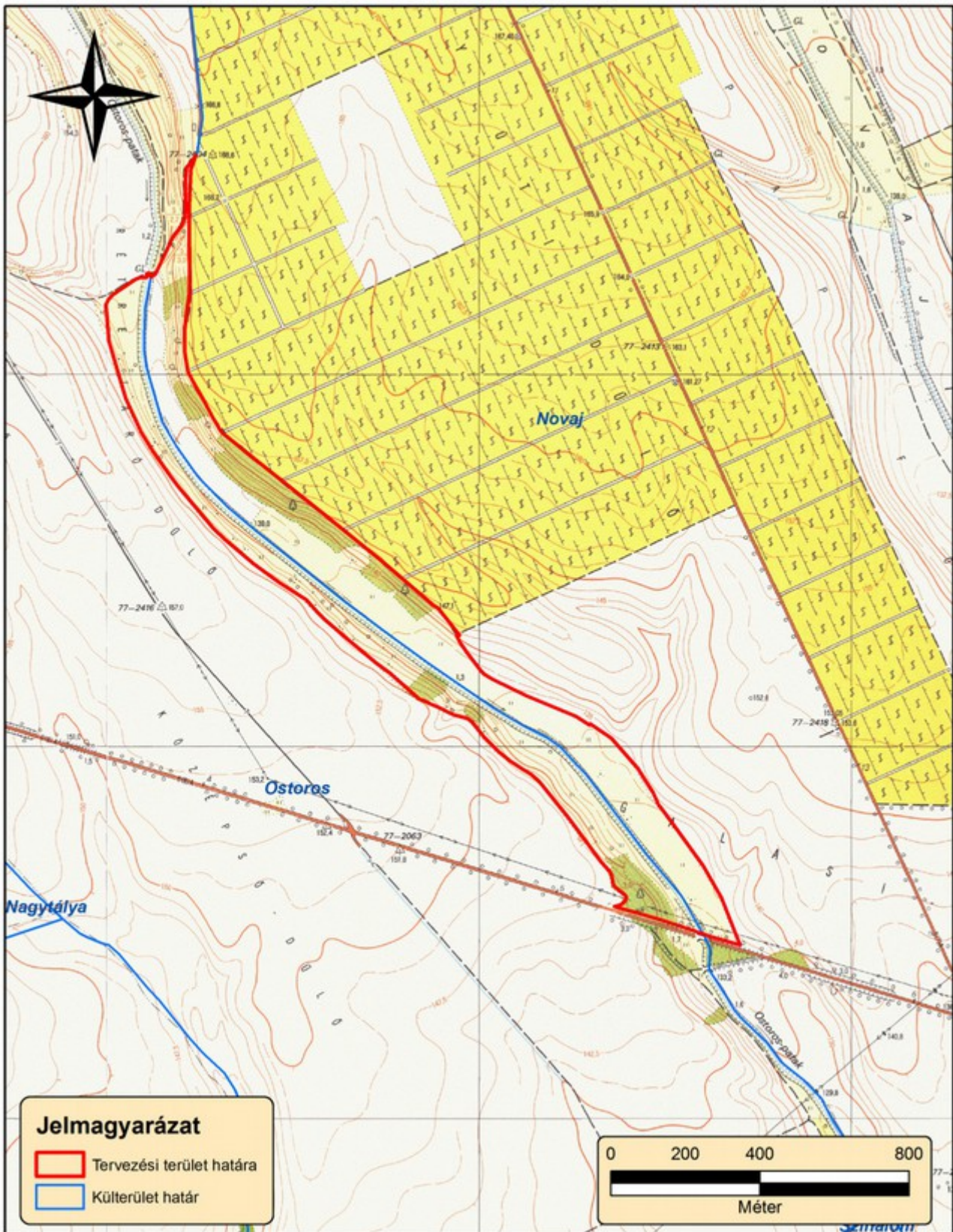
A 3.4.2 pontnál listázott területhasználóktól, tulajdonosoktól, kezelőktől és civil szervezetektől írásos tervvéleményt nem kaptunk.

A Heves megyei Kormányhivatal Földhivatala a 10.085/2014. iktatási számú felhívta a tervekészítők figyelmét, hogy a termőföld takarékos felhasználását előíró, a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. tv. rendelkezéseit vegye figyelembe. Itt konkrét tervvéleményezés nem történt.

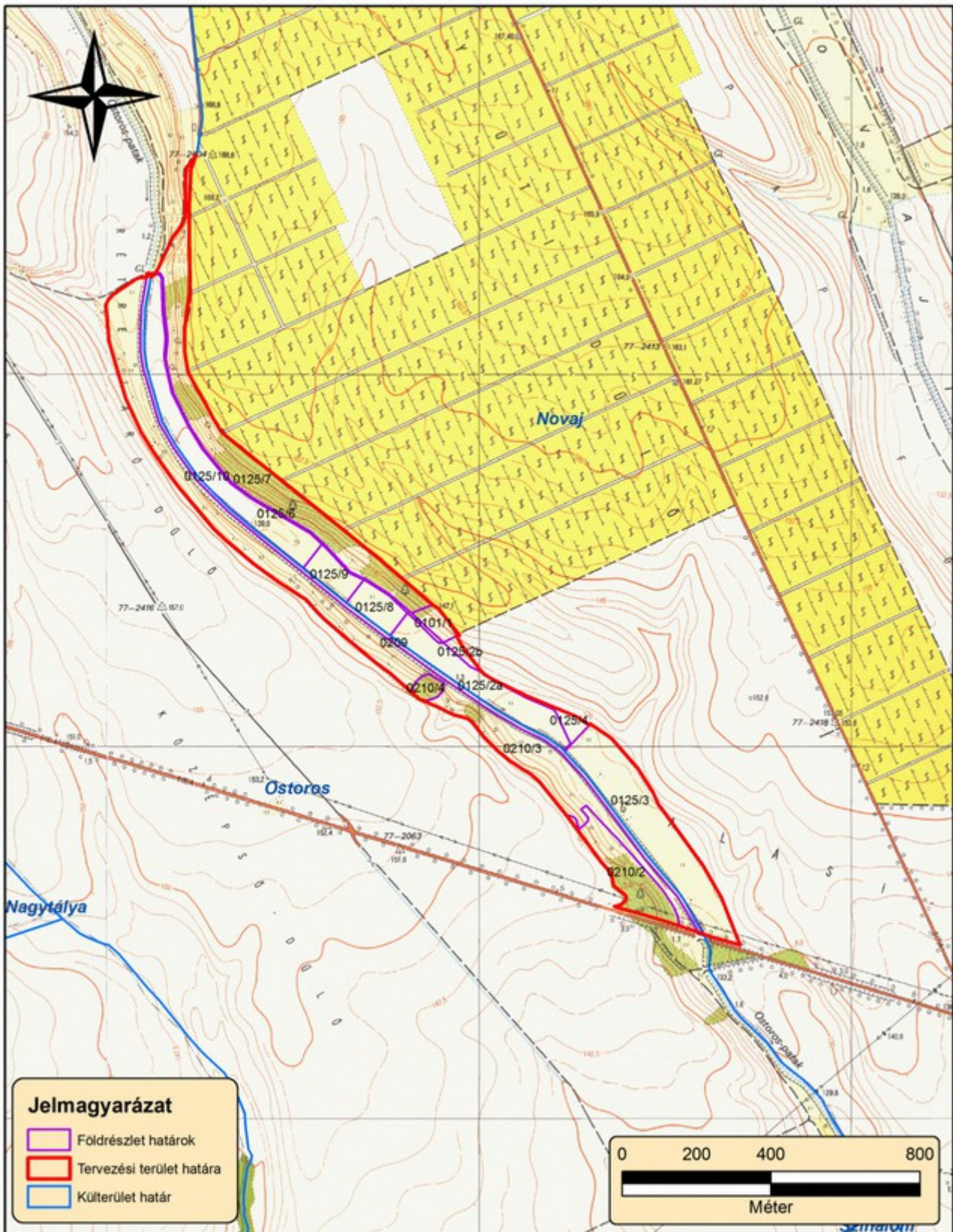
A 3.4.2 pontnál listázott további érintettektől (magántulajdonosok, területkezelők, önkormányzatok, hatóságok, civil szervezetek) írásos véleményt a tervdokumentációval kapcsolatban nem kaptunk.

4. Térképek

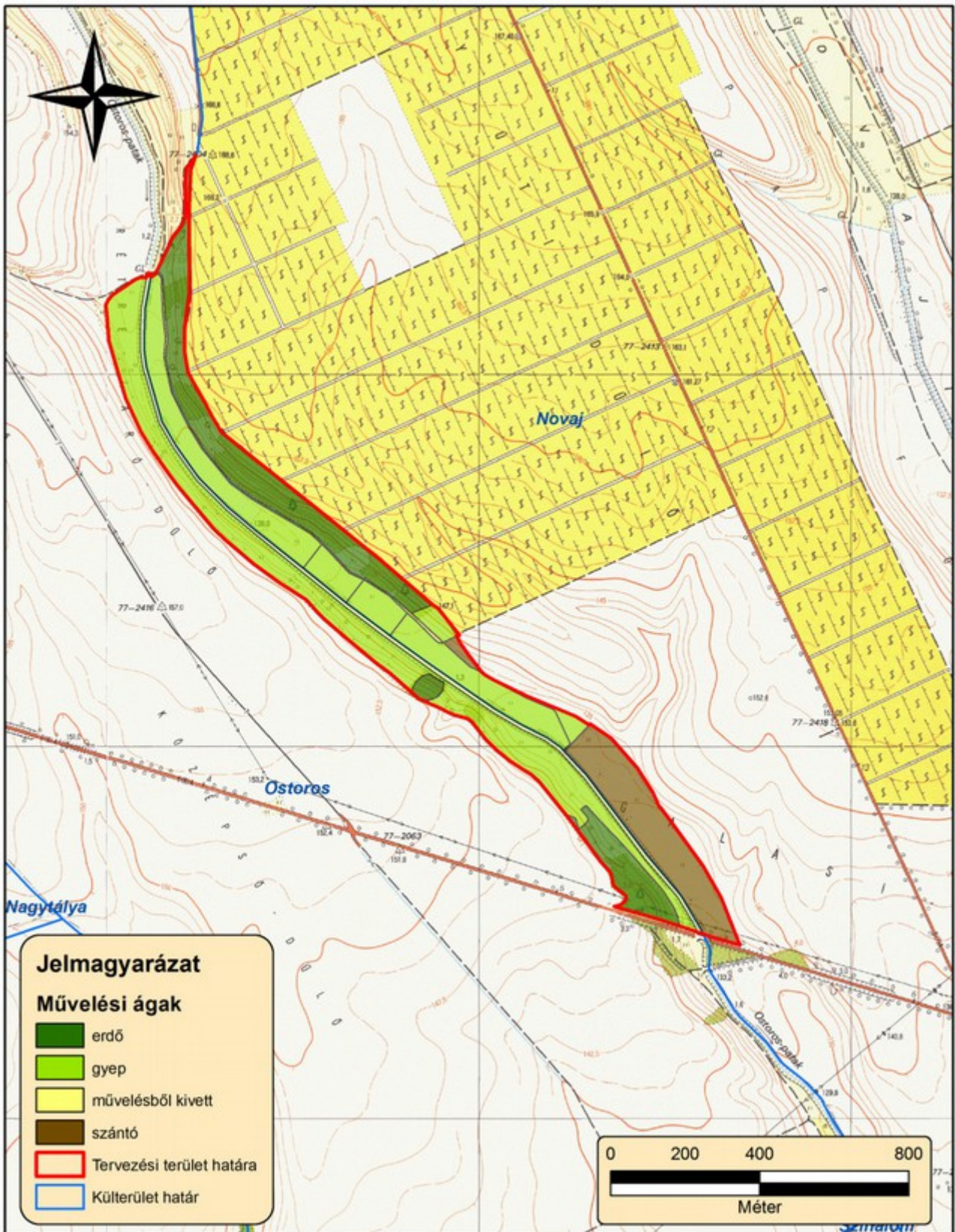
- 1. ábra: A tervezési terület áttekintő térképe
- 2. ábra: A tervezési terület ingatlanyilvántási térképe
- 3. ábra: A tervezési terület művelési ág megosztási térképe
- 4. ábra: A tervezési terület erdészeti térképe
- 5. ábra: Az országos ökológiai hálózat térképe
- 6. ábra: A tervezési terület élőhelytérképe
- 7. ábra: A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura) élőhelytérképe
- 8. ábra: Közösségi jelentőségű növényfajok térképe I. (leánykökörccsin)
- 9. ábra: Közösségi jelentőségű növényfajok térképe II. (Janka-tarsóka)

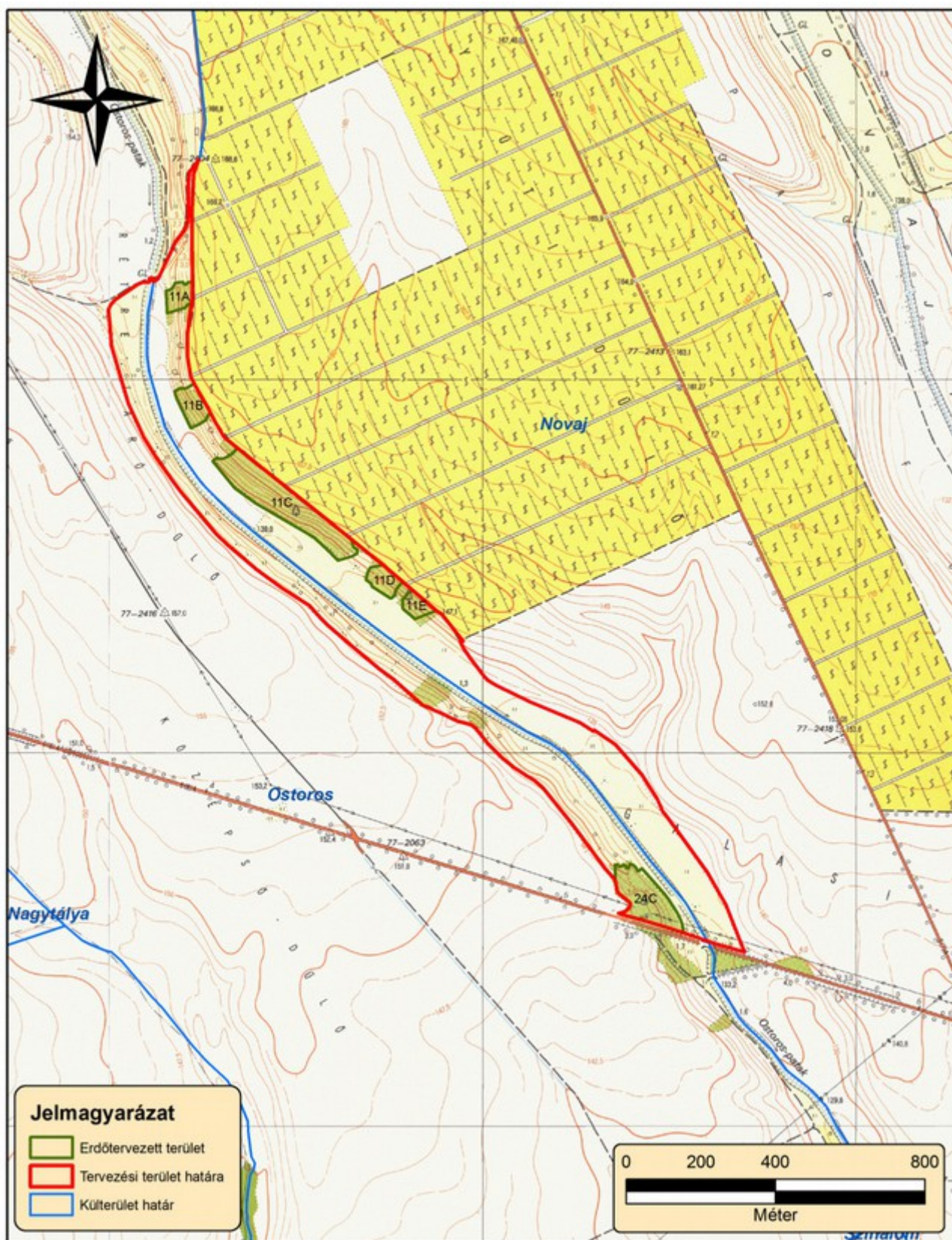
1. ábra: A tervezési terület áttekintő térképe (2014)

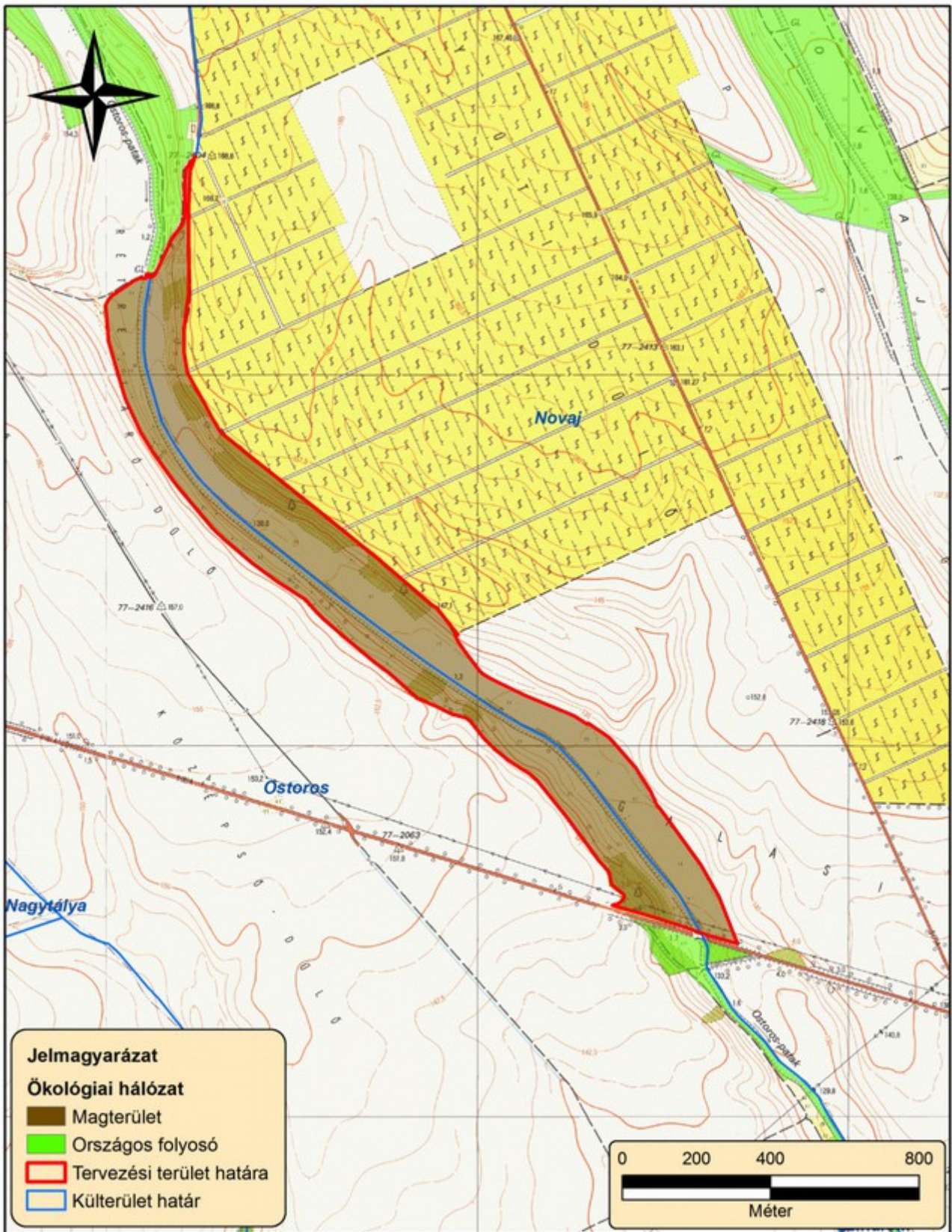
2. ábra: A tervezési terület ingatlanvilvánítási térképe (2014)

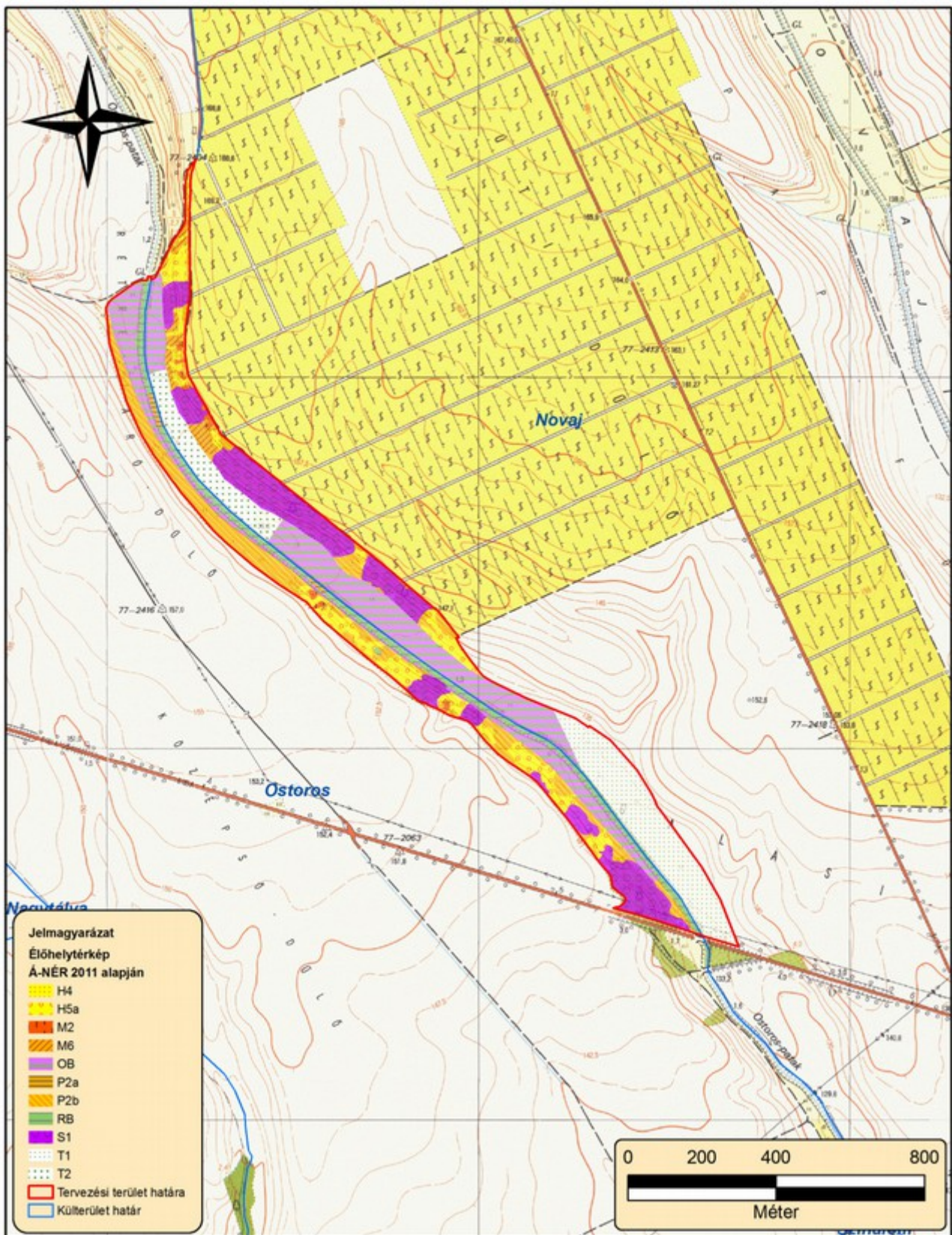
3. ábra: A tervezési terület művelési ág megosztási térképe (2014)

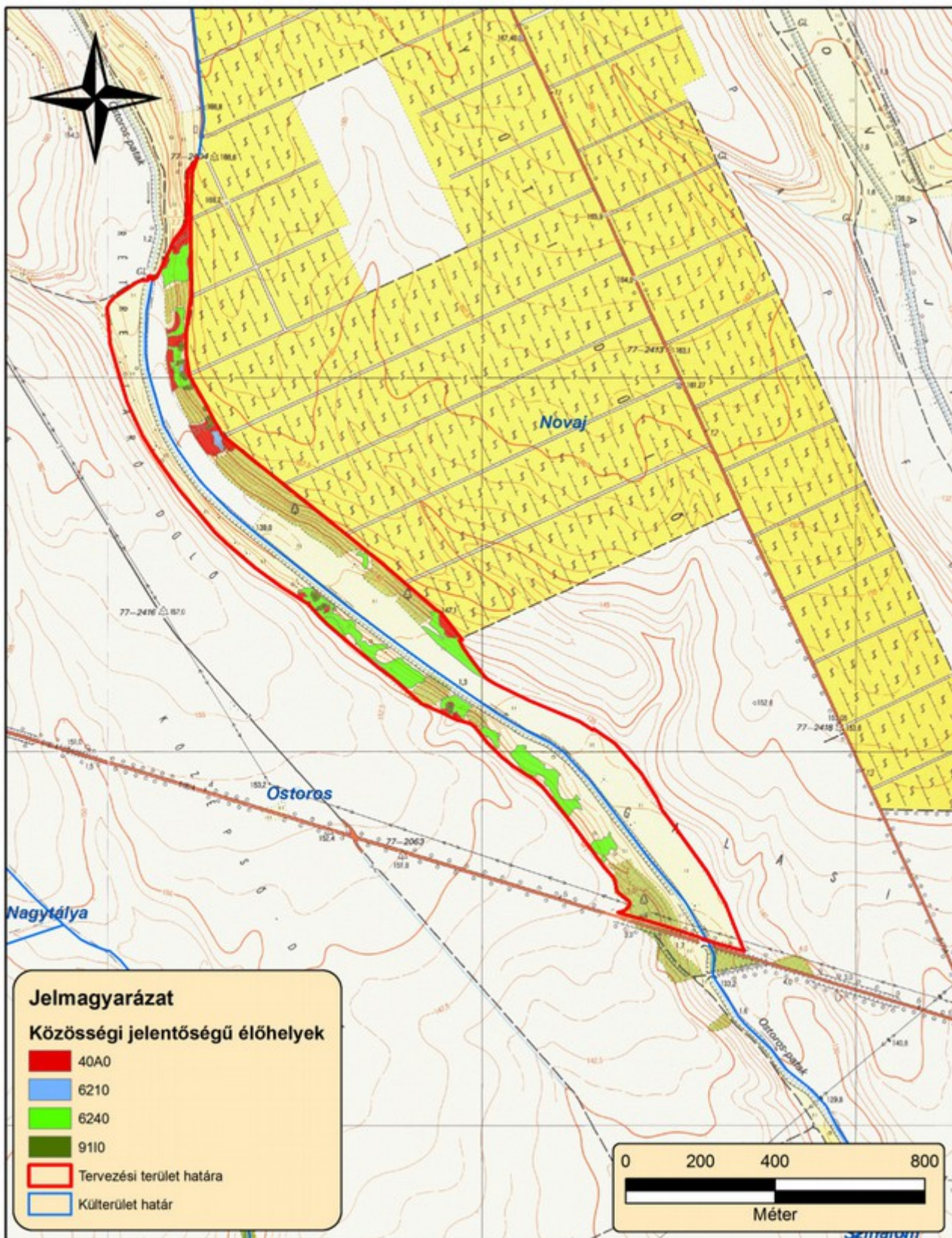
4. ábra: A tervezési terület erdészeti térképe (2014)

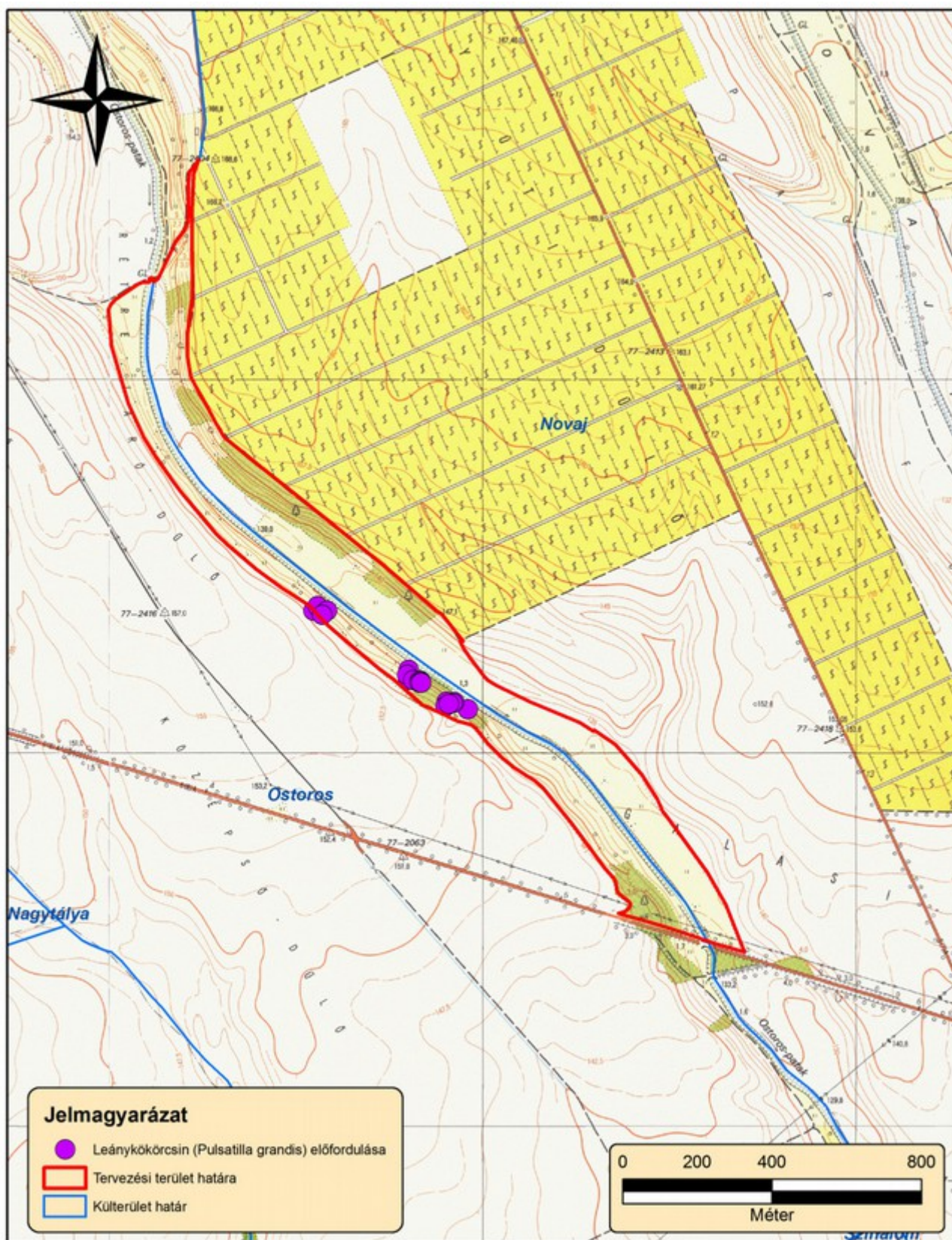
5. ábra: Az országos ökológiai hálózat térképe (2014)

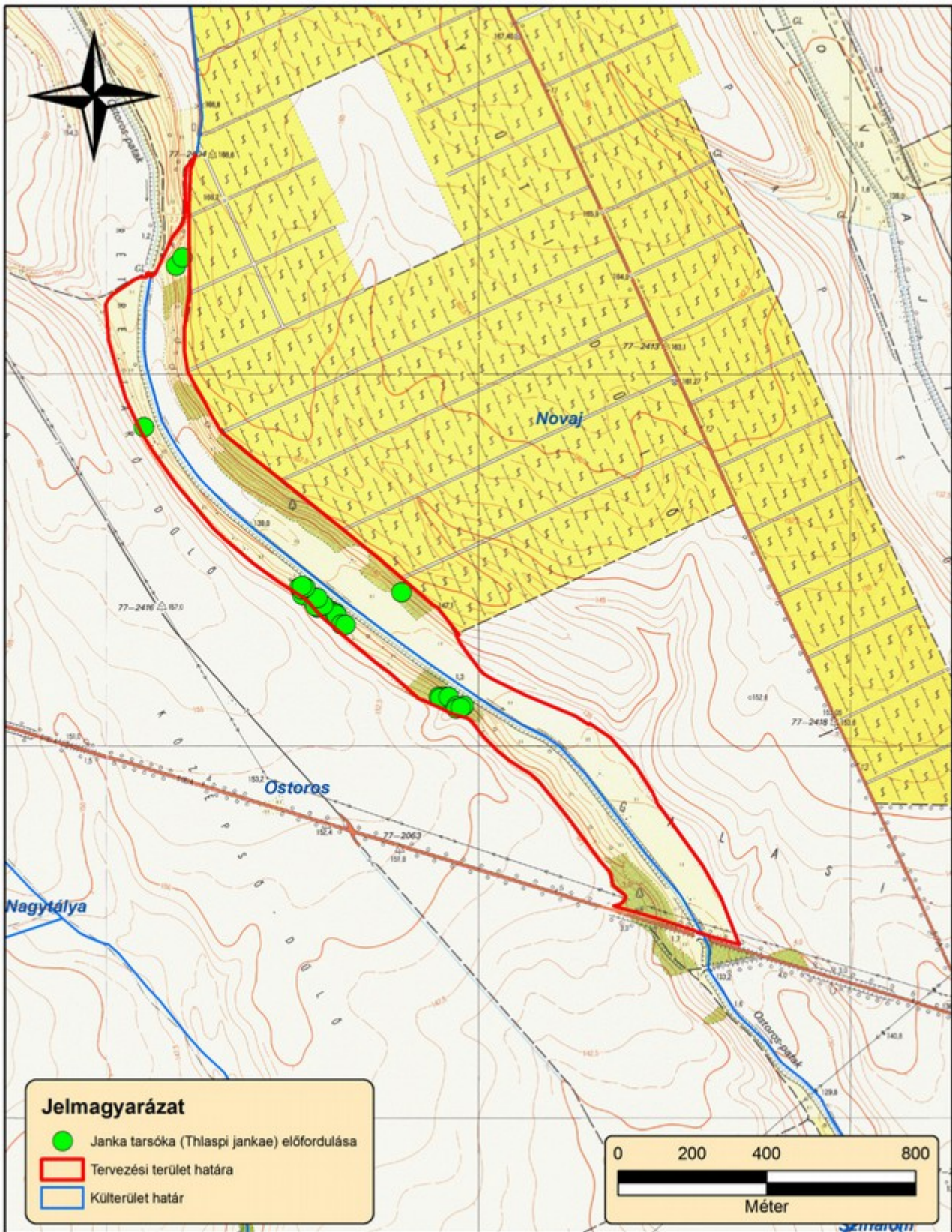
6. ábra: A tervezési terület élőhelytérképe (2014). (H4 - Felsőszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok és erdőssztyeprétek; H5a - Lössgyepek, kötött talajú sztyeprétek; M2 - Nyílt, gyepekkel mozaikos lösztölgyesek; M6 - sztyepecserjések; OB - Jellegtelen úde gyepek és magaskórósok; P2a - Úde cserjések; P2b - Galagonyás-kökényes-borókás cserjések; RB - Puhafás pionír és jellegtelen erdők; S1 - Ültetett akácok; T1 - Egyéves, nagyzuzemi szántóföldi kultúrák; T2 - Évelő, nagyzuzemi szántóföldi kultúrák)

7. ábra: A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura) élőhelytérképe (2014). (40A0 - Szubkontinentális peripannon cserjések; 6210 - Meszes alapkőzetű félttermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*); 6240 - Szubpannon sztyeppék; 6510 - Sik- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*); 9110 - Euro-szibériai erdőssztyepp-tölgyesek tölgyfajokkal (*Quercus* spp.))

8. ábra: Közösségi jelentőségű növényfajok térképe I. (leánykörtörcsin) (2014)

9. ábra: Közösségi jelentőségű növényfajok térképe II. (Janka-tarsóka) (2014)

5. Fotódokumentáció

1. kép: Molyhos tölgyes facsoport, előtérben leánykököröcsin-tömeg terméséréskor (2007. május)

2. kép: Letermelt molyhos tölgyes facsoport (2011. április)

3. kép: Völgytalpi kaszálók és töviskes cserjések sávja

4. kép: Az Ostoros-patakot kísérő záródó nádas-mocsár növényzet